

Czwartek, 14 listopada 2019 r.

P9_TA(2019)0058

Penalizacja edukacji seksualnej w Polsce

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 14 listopada 2019 r. w sprawie penalizacji edukacji seksualnej w Polsce (2019/2891(RSP))

(2021/C 208/05)

Parlament Europejski,

- uwzględniając Powszechną deklarację praw człowieka z 10 grudnia 1948 r.,
- uwzględniając cele zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych,
- uwzględniając Konwencję Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (konwencję stambulską), która została otwarta do podpisu w dniu 11 maja 2011 r.,
- uwzględniając Konwencję Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych (konwencję z Lanzarote) z dnia 25 października 2007 r.,
- uwzględniając Konwencję w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (CEDAW) z dnia 18 grudnia 1979 r.,
- uwzględniając Konwencję o prawach dziecka z dnia 20 listopada 1989 r.,
- uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej (zwaną dalej „Kartą”),
- uwzględniając deklarację pekińską i pekińską platformę działania, przyjęte podczas czwartej Światowej Konferencji w sprawie Kobiet w dniu 15 września 1995 r., oraz późniejsze dokumenty końcowe przyjęte na posiedzeniach specjalnych Organizacji Narodów Zjednoczonych Pekin + 5 (2005 r.), Pekin + 15 (2010 r.) i Pekin + 20 (2015 r.),
- uwzględniając Międzynarodową Konferencję na temat Ludności i Rozwoju, która odbyła się w Kairze w 1994 r., a także jej program działania,
- uwzględniając opracowane przez UNESCO międzynarodowe wytyczne techniczne dotyczące edukacji seksualnej z 2018 r.,
- uwzględniając opracowany przez Fundusz Ludnościowy ONZ (UNFPA) poradnik operacyjny dla kompleksowej edukacji seksualnej z 2014 r.,
- uwzględniając standardy edukacji seksualnej w Europie opracowane przez Europejskie Biuro Regionalne Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) oraz niemieckie Federalne Centrum Edukacji Zdrowotnej,
- uwzględniając sprawozdanie Komisarza Praw Człowieka Rady Europy z dnia 4 grudnia 2017 r. zatytułowane „Zdrowie i prawa seksualne i reprodukcyjne kobiet w Europie”,
- uwzględniając wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 20 czerwca 2017 r. w sprawie Bajew i inni przeciwko Rosji,

Czwartek, 14 listopada 2019 r.

- uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej⁽¹⁾, zastępując decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW z dnia 22 grudnia 2003 r. dotyczącą zwalczania seksualnego wykorzystywania dzieci i pornografii dziecięcej⁽²⁾,
 - uwzględniając badanie ankietowe dotyczące lesbijek, gejów, osób biseksualnych i transpłciowych w Unii Europejskiej, opublikowane w 2019 r. przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA),
 - uwzględniając swoje wcześniejsze rezolucje w sprawie Polski, a w szczególności rezolucję przyjętą dnia 15 listopada 2017 r. w sprawie praworządności i demokracji w Polsce⁽³⁾,
 - uwzględniając sprawozdanie z misji Komisji Praw Kobiet i Równouprawnienia z dnia 10 lipca 2017 r., sporządzone w następstwie misji w Polsce w dniach 22–24 maja 2017 r.,
 - uwzględniając sprawozdanie z misji z dnia 3 grudnia 2018 r., sporządzone przez Komisję Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w następstwie wysłania do Polski delegacji ad hoc w sprawie sytuacji w zakresie praworządności (19–21 września 2018 r.),
 - uwzględniając swoją rezolucję z dnia 13 lutego 2019 r. w sprawie pogorszenia sytuacji w zakresie praw kobiet i równouprawnienia w UE⁽⁴⁾,
 - uwzględniając art. 132 ust. 2 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że w dniu 17 lipca 2019 r. inicjatywa „Stop pedofilii” przedstawiła Sejmowi inicjatywę obywatelską w sprawie ustawy zmieniającej art. 200b polskiego kodeksu karnego;
- B. mając na uwadze, że dnia 15 października 2019 r., po wyborach parlamentarnych i wznowieniu zawieszonych sesji parlamentarnej, Sejm debatował nad projektem ustawy w pierwszym czytaniu, a dnia 16 października 2019 r. odrzucił wniosek o odrzucenie tego projektu ustawy; mając na uwadze, że po sesji inauguracyjnej nowo wybranego Sejmu w dniu 12 listopada 2019 r. oczekuje się wznowienia prac legislacyjnych nad tym projektem ustawy;
- C. mając na uwadze, że rzekomym celem ustawy jest zmiana obowiązujących przepisów dotyczących zapobiegania pedofilii i zwalczania jej; mając na uwadze, że zrównanie promowania pedofilii z zapewnieniem młodzieży wszechstronnej edukacji seksualnej jest zatrważające, błędne i krzywdzące;
- D. mając na uwadze, że nowe przepisy projektu ustawy przewidują, iż każdy, kto publicznie propaguje lub aprobuje podejmowanie stosunków seksualnych przez nieletnich, podlega karze do dwóch lat pozbawienia wolności;
- E. mając na uwadze, że wspomniane przepisy mają również zastosowanie do przypadków, w których środki masowego przekazu wykorzystuje się do promowania lub aprobowania podejmowania przez nieletnich stosunków seksualnych lub innej aktywności seksualnej, a w kontekście zawodów związanych z edukacją, leczeniem, opieką lub opieką nad nieletnimi kara pozbawienia wolności może wynosić do trzech lat; mając na uwadze, że przedstawiono propozycje dodatkowego zaostrzenia tej kary do pięciu lat;
- F. mając na uwadze, że rzeczony przepisy, pod przykrywką zapobiegania pedofilii, w praktyce uznałyby za pewnik kompleksowej edukacji seksualnej nieletnim za przestępstwo, co miałyby wpływ m.in. na edukatorów, działaczy, pracowników służby zdrowia, psychologów, wydawców i dziennikarzy, a nawet rodziców lub opiekunów prawnych;
- G. mając na uwadze, że konstytucyjna zasada proporcjonalności oznacza, iż prawodawcy nie mają nieograniczonej swobody w ustanawianiu przepisów prawa karnego i że prawo karne powinno być stosowane jedynie jako środek ostateczny, a zatem zgodny z zasadą *ultima ratio*; mając na uwadze, że rzeczony projekt ustawy naruszałby tę zasadę;

⁽¹⁾ Dz.U. L 335 z 17.12.2011, s. 1.

⁽²⁾ Dz.U. L 13 z 20.1.2004, s. 44.

⁽³⁾ Dz.U. C 356 z 4.10.2018, s. 44.

⁽⁴⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2019)0111.

Czwartek, 14 listopada 2019 r.

- H. mając na uwadze, że Polska ratyfikowała konwencję stambulską, konwencję z Lanzarote, CEDAW i Konwencję o prawach dziecka oraz że na mocy międzynarodowego prawa dotyczącego praw człowieka Polska jest zobowiązana do zapewnienia dostępu do kompleksowej edukacji seksualnej i informacji, w tym na temat zagrożeń związanych z wykorzystywaniem seksualnym i nadużyciami seksualnymi, a także do podważania stereotypów dotyczących płci w społeczeństwie;
- I. mając na uwadze, że zapewnienie jakiegokolwiek formy edukacji seksualnej i zdrowotnej jest już obowiązkowe w 20 państwach członkowskich; mając na uwadze, że niektóre państwa członkowskie, w tym Polska, nadal nie przestrzegają standardów edukacji seksualnej w Europie opracowanych przez WHO;
- J. mając na uwadze, że kompleksowa edukacja seksualna jest procesem opartym na programie nauczania i uczenia się o poznawczych, emocjonalnych, fizycznych i społecznych aspektach seksualności i ma na celu wyposażenie dzieci i młodzieży w wiedzę, umiejętności, postawy i wartości, które pozwolą im chronić ich zdrowie, dobre samopoczucie i godność; mając na uwadze, że kompleksowa edukacja seksualna umożliwiłaby dzieciom i młodzieży rozwijanie pełnych szacunku relacji społecznych i seksualnych, a jednocześnie nauczyłaby ich rozważać, w jaki sposób ich wybory wpływają na ich własne samopoczucie i samopoczucie innych osób; mając na uwadze, że ponadto umożliwiłaby ona dzieciom i młodzieży zrozumienie praw przysługujących im przez całe życie oraz zapewnienie ochrony tych praw;
- K. mając na uwadze, że zapewnienie kompleksowej edukacji seksualnej jest jednym z głównych instrumentów realizacji zobowiązań z okazji 25. rocznicy Międzynarodowej Konferencji na temat Ludności i Rozwoju (ICPD25), do których należą: wyeliminowanie niezaspokojonych potrzeb dotyczących planowania rodziny, wyeliminowanie możliwych do uniknięcia zgonów matek oraz wyeliminowanie przemocy uwarunkowanej płcią i krzywdzących praktyk wobec kobiet, dziewcząt i młodzieży;
- L. mając na uwadze, że zgodnie z Kartą, EKPC i orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zdrowie seksualne i reprodukcyjne kobiet ma związek z wieloma prawami człowieka, w tym z prawem do życia i godności, do wolności od niehumanitarnego lub poniżającego traktowania, prawem dostępu do opieki zdrowotnej, prawem do prywatności, prawem do edukacji oraz z zakazem dyskryminowania, co jest również odzwierciedlone w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- M. mając na uwadze, że rzeszony projekt ustawy może być postrzegany jako kolejna próba ograniczania praw seksualnych i reprodukcyjnych w Polsce w ostatnich latach; mając na uwadze, że próba dalszego ograniczenia prawa do aborcji została wstrzymana w 2018 r. w wyniku masowej opozycji ze strony obywateli polskich, wyrażonej w marszach „czarnopiątkowych”;
- N. mając na uwadze, że Europejski Trybunał Praw Człowieka wskazał, iż w delikatnych kwestiach, takich jak publiczna dyskusja na temat edukacji seksualnej, w której poglądy rodziców, polityka edukacyjna i prawo osób trzecich do wolności słowa muszą być zrównoważone, władze nie mają innego wyjścia niż odwołanie się do kryteriów obiektywności, pluralizmu, ścisłości naukowej, a także przydatności danego rodzaju informacji dla młodych odbiorców;
- O. mając na uwadze, że wiele dzieci i nastolatków w pierwszej kolejności uczy się o stosunkach intymnych z pornografią, zwłaszcza online, oraz ze sprzecznych wiadomości uzyskiwanych od swoich rówieśników; mając na uwadze, że w tym kontekście edukacja seksualna nabiera jeszcze większego znaczenia, aby zapewnić młodym ludziom narzędzia niezbędne do bezpiecznego poruszania się po internecie i mediach społecznościowych i pomóc im uniknąć stania się ofiarą uwodzenia przez internet, pomóc im zrozumieć oglądane treści, a także dostrzegać informacje oparte na faktach oraz obecność stereotypów dotyczących płci i seksizmu;
- P. mając na uwadze, że nieletni mogą napotykać przeszkody w dostępie do antykoncepcji – takie jak restrykcyjne przepisy i polityka w zakresie dostarczania środków antykoncepcyjnych – nakładające się na brak wiedzy; mając na uwadze, że nawet jeżeli młodzież jest w stanie uzyskać środki antykoncepcyjne, można zniechęcić ją do korzystania z nich poprzez piętnowanie pozamałżeńskiej aktywności seksualnej i/lub stosowania środków antykoncepcyjnych, wzbudzanie obaw przed skutkami ubocznymi lub brak wiedzy na temat prawidłowego stosowania środków antykoncepcyjnych; mając na uwadze, że zgodnie z polskim prawem dotyczącym wieku przyzwolenia nastolatki powyżej 15 roku życia mogą legalnie wyrazić zgodę na czynności seksualne; mając na uwadze, że nastolatki nadal muszą uzyskać zgodę opiekuna na wydanie recepty na środki antykoncepcyjne;

Czwartek, 14 listopada 2019 r.

Q. mając na uwadze, że przemoc seksualna jest zjawiskiem powszechnym, dotyczącym w szczególności nieletnich, i że należy ją wyeliminować; mając na uwadze, że nastoletnie cięższe pozostają trudnym problemem społecznym i mogą przyczyniać się do umieralności matek i dzieci; mając na uwadze, że kompleksowa edukacja seksualna pomaga obalać stereotypy dotyczące płci i zapobiegać przemocy uwarunkowanej płcią;

1. przypomina, że zdrowie seksualne ma podstawowe znaczenie dla ogólnego zdrowia i dobrostanu jednostek, par i rodzin, dodatkowo przyczyniając się do społecznego i gospodarczego rozwoju społeczności i państw, a dostęp do zdrowia, w tym zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego, jest prawem człowieka;

2. wyraża głębokie zaniepokojenie niezwykle niejasnymi, szerokimi i nieproporcjonalnymi przepisami projektu ustawy, które de facto zmierzają do penalizacji upowszechniania edukacji seksualnej wśród nieletnich i których zakres potencjalnie grozi wszystkim osobom – a w szczególności edukatorom seksualnym, w tym nauczycielom, pracownikom służby zdrowia, pisarzom, wydawcom, organizacjom społeczeństwa obywatelskiego, dziennikarzom, rodzicom i opiekunom prawnym – karą pozbawienia wolności do trzech lat za nauczanie o ludzkiej seksualności, zdrowiu i stosunkach intymnych; obawia się nadal, że rzeczony projekt ustawy miałby blokujący wpływ na edukatorów i że jedną z głównych barier dla edukacji seksualnej jest fakt, iż edukatorzy nie są wspierani;

3. przypomina z całą mocą, że dostęp do wyczerpujących i dostosowanych do wieku informacji na temat seksu i seksualności oraz dostęp do opieki zdrowotnej w zakresie seksualności i metod rozrodczych, w tym edukacji seksualnej, planowania rodziny, metod antykoncepcji oraz bezpiecznej i legalnej aborcji, ma zasadnicze znaczenie dla stworzenia pozytywnego i pełnego szacunku podejścia do seksualności i stosunków seksualnych, co jest dodatkową korzyścią wobec możliwości zdobycia bezpiecznych doświadczeń seksualnych, wolnych od przymusu, dyskryminacji i przemocy; zachęca wszystkie państwa członkowskie do wprowadzenia w szkołach kompleksowej, dostosowanej do wieku edukacji seksualnej i edukacji o relacjach międzyludzkich;

4. przypomina, że taka edukacja jest niezbędną częścią programu nauczania w szkołach w celu spełnienia standardów WHO dla Europy w zakresie edukacji i ochrony młodzieży; stwierdza, że edukacja seksualna powinna obejmować takie tematy jak orientacja seksualna i tożsamość płciowa, ekspresja seksualna, związki i wyrażanie zgody, a także informacje o negatywnych skutkach lub chorobach, takich jak choroby przenoszone drogą płciową i HIV, nieplanowana ciąża, przemoc seksualna i krzywdzące praktyki, jak uwodzenie i okaleczanie żeńskich narządów płciowych;

5. przypomina, że edukacja, oprócz tego, że jest samodzielnym prawem podstawowym, jest warunkiem wstępnym korzystania z innych podstawowych praw i wolności zagwarantowanych w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), Konstytucji RP i Karcie; podkreśla, że zamiast chronić młodzież, brak informacji i edukacji dotyczącej seksu i seksualności zagraża jej bezpieczeństwu i dobremu samopoczuciu, ponieważ młodzież jest bardziej narażona na seksualne wykorzystanie, nadużycie i przemoc, w tym przemoc domową i różne formy wykorzystania w internecie, takie jak cyberprzemoc, molestowanie internetowe i „porno-zemsta”, jest także gorzej przygotowana na ich rozpoznawanie; uważa, że kompleksowa edukacja seksualna ma również pozytywny wpływ na wyniki w zakresie równości płci, w tym przekształcanie szkodliwych norm dotyczących płci i postaw wobec przemocy uwarunkowanej płcią, dzięki czemu pomaga zapobiegać przemocy i przymusowi seksualnemu w związkach, przerywa milczenie wokół przemocy seksualnej, seksualnego wykorzystywania lub nadużyć, a także umożliwia młodzieży poszukiwanie pomocy;

6. podkreśla znaczenie edukacji zdrowotnej i seksualnej, w szczególności przeznaczonej dla dziewcząt i młodzieży LGBTI, na których niesprawiedliwe normy dotyczące płci mają szczególny wpływ; podkreśla, że taka edukacja powinna obejmować uczenie młodzieży o związkach opartych na równości płci, zgodzie i wzajemnym szacunku jako sposobach zapobiegania stereotypom związanym z płcią, homofobii, transfobii i przemocy uwarunkowanej płcią oraz zwalczania ich; zauważa, że edukacja seksualna nie prowadzi do wcześniejszej aktywności seksualnej;

7. przypomina, że w art. 23 dyrektywy 2011/93/UE wezwano państwa członkowskie, w tym Polskę, do podjęcia wraz z odpowiednimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego stosownych kroków upowszechniających wiedzę i zmniejszających ryzyko, dzięki którym dzieci nie staną się ofiarami niegodziwego traktowania w celach seksualnych ani wykorzystywania seksualnego;

8. uznaje ważną rolę społeczeństwa obywatelskiego w zapewnianiu edukacji seksualnej; wzywa do udostępnienia odpowiednich środków finansowych zainteresowanym organizacjom za pośrednictwem różnych instrumentów finansowania na szczeblu UE, takich jak wieloletnie ramy finansowe 2021–2027 (program „Prawa i wartości”) oraz inne projekty pilotażowe UE, które mogłyby mieć wpływ na tę dziedzinę;

Czwartek, 14 listopada 2019 r.

9. potępia niedawne wydarzenia w Polsce, które miały na celu dezinformację, stygmatyzację i zakazanie edukacji seksualnej, a w szczególności surową, niewłaściwą i błędną treść uzasadnienia przewidzianego w projekcie ustawy; apeluje, by polski parlament wstrzymał się od przyjęcia proponowanego projektu ustawy oraz zapewnił młodzieży dostęp do kompleksowej edukacji seksualnej; wzywa też do udzielenia wsparcia osobom zapewniającym taką edukację i informacje w sposób rzeczowy i obiektywny;

10. wzywa Radę do zajęcia się tą kwestią i innymi zarzutami dotyczącymi naruszania praw podstawowych w Polsce w kontekście obecnych wysłuchań dotyczących sytuacji w Polsce, zgodnie z art. 7 ust. 1 TUE;

11. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Komisji i Radzie, prezydentowi, rządowi i parlamentowi Polski, jak również rządowi i parlamentom państw członkowskich.
